УДК 7.012:72(477.64)
Сигида Г.А.[1], Бережна А.О.[2]
[1] старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»
[2] студ. гр. БАД-525 НУ «Запорізька політехніка»

СОЦМІСТО ЗАПОРІЖЖЯ: УТОПІЯ В ДИЗАЙНІ СЕРЕДОВИЩА ТА АРХІТЕКТУРНИЙ КОД МАЙБУТНЬОГО

Г.А. Сигида, А.О. Бережна

Об'єктом нашого дослідження є архітектурний та соціокультурний феномен Шостого селища (Соцміста) у місті Запоріжжя, який становить унікальний приклад втілення утопічних ідей раннього авангарду в реальне міське середовище. Актуальність теми зумовлена необхідністю переосмислення спадщини конструктивізму в контексті сучасного дизайну середовища та збереження культурної ідентичності міста в умовах сучасної урбаністики.

Соцмісто, спроєктоване у 1920–1930-х роках під керівництвом архітектора Віктора Весніна як житловий додаток до ДніпроГЕСу, задумувалося не просто як сукупність будівель, а як потужний інструмент формування «нового побуту» та нового соціального устрою. Архітектурний код Запорізького Соцміста базується на принципах функціоналізму, типізації та суворої геометрії форм, що яскраво простежується в таких об'єктах, як Круглий будинок та амбулаторія містечка. Відмова від надмірного декору на користь чистих ліній, стрічкового скління, лоджій та плоских дахів символізувала розрив із минулим і спрямованість у технологічне майбутнє.

Проте найважливішим аспектом є саме дизайн середовища: просторова організація була безпосередньо підпорядкована ідеї колективізму. Житлові квартали формувалися навколо просторих внутрішніх дворів-садів, інфраструктура передбачала наявність фабрик-кухонь, клубів, спільних пралень та дитячих закладів, що мало звільнити мешканців від рутини побутових проблем і стимулювати максимальну суспільну взаємодію. Концепція міського простору Соцміста тісно переплиталася з популярною тоді ідеєю «міста-саду», де широкі проспекти та масштабне озеленення слугували не лише естетичній, а й санітарно-гігієнічній меті, створюючи комфортний мікроклімат в умовах великого індустріального вузла.

Аналізуючи цей простір сьогодні, можна зробити висновок, що хоча утопічні концепції сторічної давнини зіткнулися з реаліями життя і зазнали змін, вони залишили по собі надзвичайно виразний архітектурний код. Цей код демонструє глибокий синтез урбаністики, архітектури та ландшафтного дизайну. Досвід проєктування Шостого селища має величезне значення для сучасної практики дизайну середовища, оскільки він ілюструє комплексний підхід до організації життєвого простору людини, де форма та естетика нерозривно пов'язані з ергономікою та глобальною соціальною функцією.

Запорізьке Соцмісто і сьогодні залишається відкритим підручником просторової композиції, нагадуючи про вплив матеріального середовища на соціальне життя суспільства.